

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 507/2021-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Jánom Legerským, advokátom, Nám. sv. Anny 25, Trenčín, IČO 34 054 081, proti postupu Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 133/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 133/2009 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Piešťany **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresnému súdu Piešťany **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 133/2009 **k o n a l** bez zbytočných prietahov.
4. Okresný súd Piešťany **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 133/2009 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, a zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania v sume 460,90 eur.
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 6. apríla 2009 okresnému súdu návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k špecifikovaným nehnuteľnostiam, ktorým sledovala spravodlivé usporiadanie právnych vzťahov k spoločným nehnuteľnostiam, na ktorých užívaní sa nemohla dlhodobo podieľať a ktoré vzhľadom na svoj vek a technický stav postupne chátrali.
3. Vzhľadom na nečinnosť okresného súdu právny zástupca sťažovateľky 4. decembra 2009 žiadal o nariadenie pojednávania, na svoju žiadosť nedostal žiadnu odpoveď. Opätovnú žiadosť podal 16. apríla 2010, v ktorej uviedol, že dochádza k značnému znehodnocovaniu a znižovaniu hodnoty predmetných nehnuteľností. Okresný súd po vyše roku od začatia konania vyzval 28. apríla 2010 sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Sťažovateľka súdny poplatok v určenej lehote zaplatila. Právny zástupca sťažovateľky podaním z 27. septembra 2010 opätovne žiadal o nariadenie pojednávania. Následne podal predsedníčke okresného súdu 14. decembra 2010 „*žiadosť o odstránenie prietahov v občianskom súdnom konaní*“.
4. Okresný súd následne nariadil prvé pojednávanie v napadnutom konaní na 14. február 2011, predvolanie na toto pojednávanie bolo doručené právnomu zástupcovi sťažovateľky 20. decembra 2010. Predmetné pojednávanie sa neuskutočnilo z dôvodu úmrtia pôvodnej žalovanej [REDAKOVANÉ], ktorá zomrela 17. novembra 2010.
5. Okresný súd 23. júna 2017 doručil právnomu zástupcovi sťažovateľky uznesenie okresného súdu č. k. 3 C 133/2009-96 z 11. mája 2017, ktorým rozhodol, že v konaní pokračuje s dedičkou žalovanej [REDAKOVANÉ]. Z odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že dedičské konanie sa skončilo osvedčením o dedičstve z 24. júna 2016, preto nie je zrejmé, „*prečo bolo konajúcim súdom takéto procesné rozhodnutie vydané až dňa 11. 5. 2017.*“.
6. Okresný súd doručil právnomu zástupcovi sťažovateľky 27. septembra 2017 vyjadrenie novej žalovanej [REDAKOVANÉ], ktoré bolo okresnému súdu doručené 7. júla 2017, s výzvou na vyjadrenie. Právny zástupca sťažovateľky reagoval podaním z 28. septembra 2017.
7. Okresný súd nariadil pojednávanie na 6. február 2018. Okresný súd na pojednávaní vec neprejednával, keďže došlo k zmene zápisu právnych vzťahov k spoluvlastníckemu podielu žalovanej na predmetných nehnuteľnostiach z titulu darovacej zmluvy uzavretej medzi žalovanou a [REDAKOVANÉ]. Okresný súd pojednávanie odročil na 12. apríl 2018. Právny zástupca

sťažovateľky 7. februára 2018 navrhol zmenu na strane žalovaného. Okresný súd uznesením z 20. februára 2018 pripustil, aby z konania vystúpila žalovaná [REDAKOVANÉ] a aby na jej miesto vstúpil nový žalovaný [REDAKOVANÉ].

8. Na pojednávaní 12. apríla 2018 bol prítomný právny zástupca sťažovateľky, nový žalovaný sa bez ospravedlnenia pojednávania nezúčastnil a k veci sa ani písomne nevyjadril. Na tomto pojednávaní právny zástupca sťažovateľky predniesol žalobu a okresný súd podľa § 181 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) určil sporné a nesporné skutkové tvrdenia medzi stranami, uviedol, ktoré dôkazy vykoná, a uviedol predbežné právne posúdenie veci. Okresný súd odročil pojednávanie na 17. máj 2018 na účely výsluchu žalovaného. Okresný súd 15. mája 2018 oznámil sťažovateľke, že žalovaný požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu, že Krajský súd v Nitre dosiaľ nerozhodol o jeho žalobe proti rozhodnutiu Centra právnej pomoci Nitra (ďalej len „centrum“). Na nariadené pojednávanie sa napriek ospravedlneniu žalovaný dostavil. Uviedol, že súhlasí s prikázaním podielu sťažovateľky do jeho vlastníctva, avšak nesúhlasil s požadovanou cenou, a preto navrhol, aby okresný súd ustanovil súdneho znalca na určenie ceny nehnuteľností. Napriek poučeniu, že bude potrebné zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, žalovaný trval na ustanovení súdneho znalca. Okresný súd následne pojednávanie odročil na neurčito.

9. Od pojednávania 17. mája 2018 okresný súd vo veci nijako nepostupoval. Okresný súd 22. júla 2020 doručil právnomu zástupcovi sťažovateľky výzvu, aby oznámila otázky súdnemu znalcovi, ktoré považuje za potrebné zodpovedať. Prílohou výzvy bolo podanie žalovaného zo 7. mája 2018 doručené okresnému súdu 10. mája 2018, v ktorom žiadal o nariadenie znaleckého dokazovania na určenie všeobecnej hodnoty nehnuteľností. Okresný súd teda „až po viac ako 2 rokoch od prednesu žalovaného na pojednávaní konanom dňa 17. 5. 2018... a tiež po viac ako 2 rokoch od doručenia písomného podania žalovaného...“ toto zaslal právnomu zástupcovi sťažovateľky. Právny zástupca sťažovateľky v podaní z 28. júla 2020 oznámil okruh otázok, na ktoré by súdny znalec mal odpovedať. Okresný súd doručil 13. novembra 2020 právnomu zástupcovi sťažovateľky výzvu, aby oznámil, či je medzi stranami možné zmierlivé vyriešenie sporu. Okresný súd v zásade poukázal tiež na predpokladané trovy znaleckého dokazovania. Právny zástupca sťažovateľky v podaní z 24. novembra 2020 okresnému súdu uviedol, že sťažovateľka predložila dôkaz o všeobecnej hodnote nehnuteľností (odborné vyjadrenie), ktorý žalovaný nespochybnil, preto povinnosť na zloženie preddavku je na strane žalovaného. Tiež poukázal, že v 11-ročnom konaní nariadením znaleckého dokazovania dôjde k ďalšiemu predĺženiu napadnutého konania.

10. Okresný súd 25. februára 2021 vyzval sťažovateľku na vyjadrenie k podaniu žalovaného. V predmetnom vyjadrení (doručenom okresnému súdu 25. novembra 2020) žalovaný oznámil, že svoj spoluvlastnícky podiel daroval bratovi [REDAKOVANÉ]. Právny zástupca sťažovateľky 16. marca 2021 navrhol zmenu na strane žalovaného. Okresný súd uznesením z 25. marca 2021 pripustil, aby do konania namiesto pôvodne žalovaného vstúpil nový žalovaný [REDAKOVANÉ].

11. Okresný súd 25. augusta 2021 doručil sťažovateľke vyjadrenie nového žalovaného (doručené okresnému súdu 16. apríla 2021) s výzvou na vyjadrenie sa. Sťažovateľka podala písomné

stanovisko 25. augusta 2021. Od tej doby okresný súd voči právnenému zástupcovi sťažovateľky nevykonal žiaden procesný úkon.

II.

Argumentácia sťažovateľky

12. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka, že okresný súd v napadnutom konaní, ktorého predmetom je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, nerozhodol v merite ani po uplynutí vyše 12 rokov, t. j. nerozhodol bez zbytočných prietáhov. Po uplynutí vyše 12 rokov od začatia konania okresný súd nevykonal ani základné dokazovanie potrebné pre rozhodnutie vo veci. Za uvedenú dobu došlo k výraznému zhoršeniu stavu nehnuteľností, ktorých sa uplatnený nárok týka, a tým aj k ich výraznému znehodnoteniu. Celkom neprimeraná dĺžka napadnutého konania má za následok dlhodobý stav právnej neistoty sťažovateľky, ale aj sústavný nárast rozsahu poškodenia jej majetku.

13. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, rozhodovanie o žalobe o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva je bežnou a pomerne početnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Vec sťažovateľky nemožno považovať za právne ani skutkovo zložitú. Rozsah spoluvlastníckych podielov strán nie je sporný a vyplýva zo zápisu v katastri nehnuteľností. Predmetom sporu nebola ani deliteľnosť spoločných nehnuteľností. Jedinou spornou skutkovou okolnosťou bola všeobecná hodnota spoločných nehnuteľností. Sťažovateľka už k návrhu priložila odborné vyjadrenie súdneho znalca. Žalovaná strana nepredložila žiaden dôkaz, ktorý by takto preukázal hodnotu nehnuteľností relevantne spochybnil. Žalovaná strana poprela správnosť odborného vyjadrenia a jeho záverov a navrhla znalecké dokazovanie týkajúce sa stanovenia hodnoty nehnuteľností. Okresný súd k tomuto návrhu nezaujal stanovisko ani mu nevyhovelo a ani ho nezamietol. Reálnu deliteľnosť nehnuteľností bolo možné posúdiť z popisu nehnuteľností v odbornom vyjadrení. Domová nehnuteľnosť nemôže byť reálne deliteľná podľa spoluvlastníckych podielov. Z dostupnej pozemkovej mapy jednoznačne vyplýva aj reálna nedeliteľnosť pozemkov, keď by delenie viedlo k vzniku nevyužitelných pozemkov z hľadiska ich tvaru a výmery. Spôsob vyporiadania podielového spoluvlastníctva nebol sporný, keď žalovaná strana akceptovala prvú alternatívu navrhovaného spôsobu vyporiadania v návrhu sťažovateľky. Z uvedeného je zjavná absencia právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

14. Zo strany sťažovateľky nedošlo k zavineniu vôbec žiadnych prietáhov v napadnutom konaní, keďže na výzvy okresného súdu reagovala vždy včas.

15. Podľa sťažovateľky postup okresného súdu v napadnutom konaní bol nesprávny a viedol k celkom neprimeraným prietáhom. Jedinou objektívnou prekážkou, pre ktorú okresný súd nemohol vo veci konať, bolo prebiehajúce dedičské konanie po pôvodnej žalovanej. Prekážka trvala od jej úmrtia 17. novembra 2010 do skončenia konania o dedičstve – vydaním osvedčenia o dedičstve z 24. júna 2016. Okrem uvedeného obdobia mohol okresný súd konať, rozhodnúť o vykonaní znaleckého alebo iného dokazovania, čo však doteraz neurobil.

16. Z chronológie napadnutého konania vyplýva, že okresný súd vyrubil súdny poplatok za návrh až na základe dvoch žiadostí, pričom ani po zaplatení súdneho poplatku pojednávanie nenariadil. Tieto skutočnosti pritom predchádzali úmrtiu pôvodnej žalovanej. Ani po pokračovaní konania s dedičkou pôvodnej žalovanej okresný súd nekonal plynulo. Podania protistrany doručoval

právnemu zástupcovi sťažovateľky s niekoľkomesačným odstupom. Po odročení jediného meritórne vykonaného pojednávania 12. apríla 2018 na účely ďalšieho dokazovania dosiaľ žiadne dokazovanie vo veci nevykonal. Neodôvodnenými prietahmi v napadnutom konaní bol napokon žalovanej strane vytvorený priestor „na inak zjavne neúčelné prevody na blízke osoby, v dôsledku ktorých bolo potrebné meniť subjekt konania na strane žalovaného.“. Ani táto okolnosť (prevody spoluvlastníckych podielov) nemôže zmeniť záver, že okresný súd dosiaľ postupoval v napadnutom konaní v hrubom rozpore so svojou povinnosťou zabezpečiť taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty vzťahujúci sa na predmet konania, ide teda o rozpor s čl. 17 a § 157 ods. 1 CSP.

17. K návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka poukazuje na to, že v napadnutom konaní si uplatňuje nárok vyplývajúci z jej vlastníckeho práva z dôvodov, ktoré špecifikovala v ústavnej sťažnosti. Dlhodobu sa nemôže domôcť súdneho rozhodnutia, „ktorým by dosiahla ochranu svojho vlastníckeho práva a prietahmi v konaní stále narastá ujma na jej majetku jeho postupným znehodnocovaním a nemožnosťou získania akéhokoľvek prospechu z neho a že s poukazom na tieto skutočnosti a všetky okolnosti neoprávneného zásahu do jej základného práva“ si uplatňuje finančné zadosťučinenie vo vymedzenej výške, ktorú považuje za primeranú.

18. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 507/2021-17 z 5. októbra 2021 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

19. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval predseda okresného súdu, ktorý v podaní č. k. Spr 395/2021 zo 6. novembra 2021 vymedzil priebeh napadnutého konania. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia považoval za neprimeranú. K svojmu podaniu priložil aj vyjadrenie zákonného sudcu.

20. Zákonný sudca vo svojom vyjadrení poukázal na to, že predmetná vec mu bola po predchádzajúcom sudcovi pridelená 15. februára 2021. Vymedzil tiež priebeh napadnutého konania v čase, odkedy mu bol súdny spis pridelený.

21. Uviedol, že k zbytočným prietahom na okresnom súde bežne dochádza, čo je spôsobené neúmernou zaťaženosťou jednotlivých sudcov a ďalších zamestnancov okresného súdu. Ďalšou príčinou uvedeného javu je aj nerovnomerná zaťaženosť jednotlivých sudcov. Zákonný sudca uviedol, že na uvedený stav dlhodobo a opakovane poukazuje, pričom dosiaľ sa nezjednala náprava.

22. K nepriaznivému stavu prispieva aj nedostatočná personálna obsadenosť okresného súdu a tiež aj novelizácie zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o mene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

(v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“).

23. Zákonný sudca zdôraznil, že vec bude prejednaná a rozhodnutá bez zbytočných prietahov po odpadnutí zákonnej prekážky založenej § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov.

III.2. Prehľad napadnutého konania:

24. Predseda okresného súdu k svojmu vyjadreniu priložil prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní. Ústavný súd konštatuje, že tento prehľad v zásade korešponduje s priebehom napadnutého konania tak, ako ho ústavný súd zistil z pripojeného súdneho spisu, a zodpovedá aj prehľadu napadnutého konania, ktorý vymedzila sťažovateľka v ústavnej sťažnosti:

Žaloba sťažovateľky bola okresnému súdu doručená 9. apríla 2009.

Dňa 16. júla 2009 bol súdny spis pridelený novej zákonnej sudkyňi ([REDACTED]).

Okresný súd 28. apríla 2010 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku.

Okresný súd vykonal prvé pojednávanie 14. februára 2011, ktoré odročil na neurčito z dôvodu zistenia, že žalovaná zomrela 17. novembra 2010.

Dňa 9. novembra 2011 bol súdny spis pridelený novej zákonnej sudkyňi ([REDACTED]).

Dňa 1. júna 2012 bol súdny spis pridelený novému zákonnému sudcovi ([REDACTED]).

Okresný súd v pravidelných intervaloch zisťoval stav dedičského konania po pôvodnej žalovanej.

Dňa 17. februára 2016 bol súdny spis pridelený novej zákonnej sudkyňi ([REDACTED]).

Dňa 27. apríla 2017 bol okresnému súdu oznámený výsledok dedičského konania po pôvodnej žalovanej. Uznesením z 11. mája 2017 okresný súd rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičkou po pôvodnej žalovanej a následne doručoval žalobu na vyjadrenie žalovanej.

Dňa 6. februára 2018 bolo uskutočnené pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. apríl 2018.

Dňa 13. februára 2018 sťažovateľka doručila návrh na zmenu na strane žalovaného (vzhľadom na zmenu vlastníka nehnuteľností na základe darovacej zmluvy). Uznesením z 20. februára 2018 okresný súd rozhodol o zmene na strane žalovaného.

Žalovaný sa ospravedlnil z neúčasti na pojednávaní z dôvodu, že čaká na výsledok konania o jeho žalobe proti rozhodnutiu centra o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci.

Dňa 17. mája 2018 okresný súd vykonal pojednávanie a odročil ho na neurčito.

Uznesením z 9. júla 2018 okresný súd uložil žalovanému povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu. Dňa 16. júla 2018 žalovaný požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 13. septembra 2018 bol súdny spis pridelený novému zákonnému sudcovi ([REDACTED]).

Dňa 31. januára 2019 bol okresnému súdu oznámený výsledok konania vo veci nároku na poskytnutie právnej pomoci žalovanému (zamietnutie žaloby o preskúmanie rozhodnutia centra). Uznesením z 19. februára 2019 okresný súd priznal žalovanému oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 8. júla 2020 okresný súd vyzval sťažovateľku na oznámenie otázok, ktoré má zodpovedať súdny znalec.

Dňa 25. novembra 2020 žalovaný oznámil, že svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam daroval svojmu bratovi, pričom aktuálne prebieha konanie o vklade vlastníckeho práva.

Dňa 15. februára 2021 bol súdny spis pridelený novému zákonnému sudcovi ([REDACTED]).

Dňa 17. marca 2021 sťažovateľka doručila návrh na zmenu na strane žalovaného. Okresný súd uznesením z 25. marca 2021 rozhodol o zmene na strane žalovaného.

Dňa 16. apríla 2021 žalovaný doručil vyjadrenie k žalobe.

III.3. Replika sťažovateľky:

25. Sťažovateľka do dňa prerokovania prijatej ústavnej sťažnosti nezaslala k vyjadreniu okresného súdu ústavnému súdu svoje stanovisko.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

26. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľky, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

27. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka porušenia označeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k špecifikovaným nehnuteľnostiam.

28. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

29. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným

spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

30. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

31. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

32. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k špecifikovaným nehnuteľnostiam. Uvedený predmet konania predstavuje bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov v občianskoprávnej agende. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej zložitosti. Za prvok skutkovej zložitosti veci nemožno považovať ani návrh na znalecké dokazovanie na účely určenia všeobecnej hodnoty nehnuteľností, keďže ide o štandardný prvok prítomný v uvedených typoch konania. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V uvedenej veci nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, odmena za výkon závislej práce, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.). V čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie trvalo približne 12 rokov a 10 mesiacov, pričom okresný súd v predmetnej veci dosiaľ meritórne nerozhodol.

33. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľky ako strany napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľky, ktoré prispelo k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

34. V rámci tohto kritéria ústavný súd zohľadnil okolnosti týkajúce sa žalovanej strany, ktoré nepochybne viedli k sťaženiu plynulosti a k doterajšiemu trvaniu napadnutého konania. V prvom rade okresný súd pri príprave pojednávania 14. februára 2011 zistil, že 17. novembra 2010 pôvodná žalovaná zomrela, preto predmetné pojednávanie odročil. Okresný súd v pravidelných intervaloch zisťoval stav dedičského konania, pričom v konaní s novou žalovanou (dedičkou) pokračoval 11. mája 2017, t. j. po šiestich rokoch a troch mesiacoch. K ďalšej zmene na žalovanej strane došlo vo februári 2018, keď žalovaná oznámila, že svoj spoluvlastnícky podiel previedla darovacou zmluvou. A napokon k zmene došlo v novembri 2020, keď žalovaný oznámil, že svoj spoluvlastnícky podiel previedol darovacou zmluvou na svojho brata. Uvedené hmotnoprávne dispozície (darovania) viedli k potrebe opakovane rozhodovať o zmene na strane žalovaného a k opakovanej potrebe doručovať žalobu sťažovateľky na vyjadrenie aktuálne žalovanej strane.

Priebeh napadnutého konania sťažilo aj súvisiace konanie vo veci nároku žalovaného (██████████) na priznanie právnej pomoci centrom a tiež rozhodovanie o jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov (v reakcii na uznesenie o povinnosti zložiť preddavok na trovy dôkazu).

35. Uvedené okolnosti objektívneho charakteru (úmrtie), subjektívneho charakteru (hmotnoprávne dispozície týkajúce sa nehnuteľností, ktorých sa predmet napadnutého konania týka) a tiež procesná aktivita strany sporu (žiadosť o priznanie nároku na právnu pomoc, žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov) nepochybne prispeli k plynulosti a celkovému trvaniu napadnutého konania. Uvedenú okolnosť nemožno pripočítať na ťarchu sťažovateľky (aj vzhľadom na to, že tieto okolnosti sa týkajú výlučne žalovanej strany), obdobne ich však nemožno pripočítať na ťarchu okresného súdu.

36. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

37. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvalo približne 12 rokov a 10 mesiacov. Z uvedeného času okresný súd objektívne nemohol ďalej konať v napadnutom konaní do času právoplatného skončenia dedičského konania po pôvodnej žalovanej, išlo o obdobie v rozsahu 6 rokov a 3 mesiacov, t. j. približne polovicu z doterajšej doby trvania napadnutého konania.

38. Okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný od jeho začiatku – súdny poplatok za podanú žalobu vyrubil približne jeden rok po začatí konania, prvé pojednávanie vykonal takmer dva roky po začatí konania. Po odpadnutí prekážky týkajúcej sa žalovanej strany (skončenie dedičského konania) okresný súd po každej ďalšej zmene na žalovanej strane doručoval žalobu na vyjadrenie žalovanému a následne vyjadrenie žalovaného doručoval sťažovateľke. V priebehu napadnutého konania ostala sporná hodnota nehnuteľností, resp. hodnota spoluvlastníckeho podielu, ktorá by mala byť vyplatená sťažovateľke. Napriek predloženiu odborného stanoviska sťažovateľkou žalovaná strana nesúhlasila s určenou hodnotou spoluvlastníckeho podielu, preto žalovaná strana predložila návrh na znalecké dokazovanie na účely určenia hodnoty nehnuteľnosti (spoluvlastníckeho podielu), resp. ďalšou otázkou bola reálna deliteľnosť nehnuteľností. Znalecké dokazovanie doteraz nebolo zrealizované čiastočne zrejme pre postoj žalovaného, ktorý nesúhlasil s povinnosťou zložiť preddavok na trovy dôkazu s tým, že následne (úspešne) požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov.

39. Postup okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd charakterizuje ako neefektívny a nesústredený, t. j. taký, ktorý nevedol k rýchlemu a účinnému poskytnutiu súdnej ochrany nároku, ktorý uplatnila sťažovateľka v žalobe. Postup okresného súdu v napadnutom konaní nepochybne v určitej miere ovplyvnili spomenuté okolnosti na žalovanej strane. Z prehľadu napadnutého konania vyplýva aj ďalší dôvod, ktorý prispel k neefektívnemu postupu okresného súdu – opakovaná zmena zákonných sudcov. Po prvotnom pridelení spisu zákonnému sudcovi došlo následne k šiestim zmenám zákonného sudcu. Uvedená okolnosť môže vysvetľovať

neefektívny a nesústredený postup okresného súdu, v nijakej miere však nemôže okresný súd zbavovať zodpovednosti za následky, ktoré sú takýmto postupom spôsobené, špecificky za porušenie označeného práva sťažovateľky.

40. Pokiaľ teda ide o odkaz zákonného sudcu na personálno-organizačné okolnosti (vysoký počet pridelených vecí, nedostatok sudcov na okresnom súde, nerovnomerné pridelovanie vecí, novelizácia zákona o súdoch a pod.), ktorý možno vnímať ako obranu okresného súdu, ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

41. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 32 až 40 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní bol nečinný (na začiatku konania v období približne dvoch rokov) a celkovo jeho postup pri prejednávaní veci možno označiť ako nesústredený a neefektívny. Okresný súd teda nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (strán sporu). Nečinnosťou okresného súdu a jeho neefektívnym postupom tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

42. Vzhľadom na to, že v napadnutom konaní do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti okresný súd meritórne nerozhodol, ústavný súd požiadavke sťažovateľky, aby prikázal okresnému súde v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

43. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

44. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

45. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie

vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

46. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadostučinenie v sume 10 000 eur, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 17 tohto nálezu.

47. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

48. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil predovšetkým jeho nečinnosť v rozsahu približne dvoch rokov a neefektívny a nesústredený postup, ktorým je v zásade poznačené konanie ako celok. Ústavný súd čiastočne v prospech okresného súdu hodnotil to, že postup sťažovali okolnosti na žalovanej strane objektívneho, ako aj subjektívneho charakteru, pričom nemožnosť konať vo veci z dôvodu objektívnej okolnosti (úmrtie pôvodnej žalovanej a následné dedičské konanie) zasahovala takmer polovicu doterajšej dĺžky napadnutého konania. Na podklade týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadostučinenia sťažovateľke v sume 3 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadostučinenia v sume 3 000 eur oproti sťažovateľkou navrhovanej sume 10 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

49. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur.

50. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľke priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2021 v sume 181,17 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2021 v sume 10,87 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 384,08 eur. Vychádzajúc zo zistenia, že právny zástupca sťažovateľky je platcom dane z pridanej hodnoty (priložené osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty), uvedená suma bola zvýšená o túto daň vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov o sumu 76,82 eur. Celková hodnota náhrady trov konania takto predstavuje sumu 460,90 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

51. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu